

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ: AÇIKLAYICI ARDIŞIK DESEN ÇALIŞMASI*

EXAMINATION OF ENTREPRENEURIAL CHARACTERISTICS OF PRE-SCHOOL TEACHER CANDIDATES: STUDY OF EXPLANATORY SEQUENTIAL DESIGN

Muhammed Berk KELEŞ^{1,2}, Nur AKCANCA²

ÖZ: Bu çalışma okul öncesi öğretmen adayları(OÖÖA)'nın sahip oldukları girişimcilik özelliklerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Çalışmanın verileri Türkiye'de Doğu Anadolu ve Marmara Bölgesinde yer alan iki üniversitenin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören OÖÖA'dan toplanmıştır. Çalışmanın nicel verileri 284, nitel verileri 60 OÖÖA'dan elde edilmiştir. Nicel verilerin toplanmasında literatürden alınan *Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği* kullanılırken, nitel veriler altı sorudan oluşan *Girişimcilik Açık Uçlu Anketi* ile toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen nicel veriler SPSS istatistiksel programı ile analiz edilirken nitel veriler ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki üniversite (DABÜ)'de öğrenim gören OÖÖA'nın girişimcilik özelliklerinin Marmara Bölgesi'ndeki üniversite (MBÜ)'de öğrenim gören OÖÖA'dan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'nın fırsatları görme, duygusal zekâ ve yenilikçi olma açısından MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'dan daha başarılı buldukları yönündeki nitel sonuçların çalışmanın nicel sonuçları ile desteklendiği de saptanmıştır. Okul öncesi öğretmenliği lisans programına girişimcilik becerisine ilişkin zorunlu derslerin eklenmesi çalışmanın önerileri arasındadır.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi öğretmen adayları, Girişimcilik özellikleri, 21.yüzyıl becerileri, Açıklayıcı ardışık desen

ABSTRACT: This study was carried out to examine the entrepreneurial characteristics of pre-school teacher candidates (PSTC). In the study, descriptive sequential pattern was used from mixed method designs. The data of the study were collected from PSTC, who studied at the Faculties of Education of two universities located in the Eastern Anatolia Region and Marmara Region in Turkey. Quantitative data of the study were obtained from 284, qualitative data were obtained from 60 PSTC. While the Entrepreneurship Scale for Teacher Candidates taken from the literature was used to collect quantitative data, qualitative data were collected with an Entrepreneurship Open-Ended Questionnaire consisting of six questions. While the quantitative data obtained from the study were analyzed with SPSS statistical program, the qualitative data were subjected to content analysis. As a result of the study, it was determined that the entrepreneurial characteristics of the PSTC who studied at the university in the Eastern Anatolia Region (EARU) were statistically significantly higher than the PSCT who studied at the university in the Marmara Region (MRU). The study also found that the qualitative results of the PSTC who study at EARU are more successful than the PSCT who study at MRU in terms of seeing opportunities, emotional intelligence and being innovative are supported by the quantitative results of the study. Among the suggestions of the study is the addition of compulsory courses on entrepreneurship skills to the undergraduate program of preschool education.

Keywords: Pre-school teacher candidates, Entrepreneurial characteristics, 21. Century skills, Explanatory sequential design

Bu makaleye atf vermek için:

Keleş, M.B. ve Akcanca, N. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin incelenmesi: Açıklayıcı ardışık desen çalışması, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 869-892.

Cite this article as:

Keleş, M.B. & Akcanca, N. (2023). Examination of entrepreneurial characteristics of pre-school teacher candidates: Study of explanatory sequential design, *Trakya Journal of Education*, 13(2), 869-892.

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın özeti 27- 30 Ekim 2021 tarihlerinde düzenlenen XIV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doktora Öğrencisi. Gazi Üniversitesi. Ankara/Türkiye. berk.keles_61@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-7663-7951

² Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale/Türkiye, nurakcanca@comu.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4074-0639.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Today, developments in technology have facilitated access to information and global competition environments have made it necessary for individuals to be equipped with a new set of skills. These skills, called 21st century skills, include inquiry, problem solving, critical thinking, creativity, entrepreneurship, innovation, communication and teamwork. Entrepreneurship, one of the skills of the 21st century, is increasing its popularity day by day. There are different definitions of the concept of entrepreneurship in the literature. In this study, the concept of entrepreneurship is considered as an individual ability/skill that enables individuals to realize the opportunities to create a new product or service and to transform these opportunities into applications of different values.

It is known that entrepreneurial characteristics can be gained to individuals in learning environments. Preschool period is the most important period in gaining entrepreneurial characteristics to individuals. This point reveals the importance of preschool teachers in raising individuals with high entrepreneurial characteristics. However, studies with pre-school teacher candidates on the subject are very limited. Most of these studies are quantitative studies.

Therefore, in this study, the effects of being educated at different universities on the entrepreneurship characteristics of preschool children were tried to be determined in more detail with both qualitative and quantitative data. Therefore, the aim of this study is to examine the entrepreneurial characteristics of PSTC.

In the study, based on this purpose statement, answers to the following research questions will be sought.

1. What are the entrepreneurial characteristics of PSTC studying at Eastern Anatolian Region university (EARU)?
2. What are the entrepreneurial characteristics of PSTC studying at Marmara Region university (MRU)?
3. How do the entrepreneurial characteristics of PSTC studying at EARU and MRU change?
4. How do PSTC's who study at EARU and MRU evaluate themselves in terms of their entrepreneurial characteristics?

Method

In this study, explanatory sequential design, one of the mixed pattern designs, was used. This mixed-method design is frequently used when it is desired to gain a broad perspective on the researched subject and to conduct research with different groups or levels within a study

The sampling of the quantitative part of the study consisted of 284 PSTC, 124 from EARU and 160 from MRU. The qualitative section was conducted with 60 preschool teachers determined as 30 for each sampling group from the quantitative samples.

The quantitative data were collected with the Entrepreneurship Scale for Teacher Candidates, and the qualitative data were collected with the Open-Ended Survey on Entrepreneurship Concept.

The SPSS Statistical Program was used for the analysis of the quantitative data, and the difference between the groups was analyzed with the Independent T-test. The One-Way Variance Analysis (ANOVA) and Tukey Test were used in the determination of intra-group differences. The qualitative data were subjected to content analysis.

Findings Discussion and Conclusion

In the study, it was determined that the rate of PSTC who evaluate themselves at a high level in terms of their entrepreneurial characteristics is higher in the EARU than in MRU. It is possible to explain

this situation with the notion that individuals' efforts to combat some difficulties they face can provide to the development of their entrepreneurship skills. Because the Eastern Anatolia Region, where the EARU is located, is a region that is below Turkey's averages in terms of income, employment, and welfare in general (Servi and Erişoğlu, 2020). In the literature, it is stated that the desire to achieve economic prosperity often triggers entrepreneurship, and entrepreneurship is perceived as a method of securing oneself for the individuals who are worried about their future and have entrepreneurial characteristics (Ulucan, 2015). On the other hand, one of the quantitative findings of this study is that the entrepreneurship scores of PSTC from EARU are significantly higher than MRU. The qualitative findings of the study are similar. Therefore, it can be said that the qualitative and quantitative findings of this study support each other.

In this study, it was also determined that the PSTC who found themselves successful in taking risks, seeing opportunities, self-confidence and being innovative were generally higher in EARU than in MRU. In addition, it was determined that these qualitative findings obtained from the study were in parallel with the quantitative findings of the study. The reason for this may be that the socio-cultural and socio-economic structures in which individuals live affect their entrepreneurial characteristics in different ways (Kusmintarti, Thoyib, Ashar, & Maskie, 2014). On the other hand, when the psychological characteristics of entrepreneurial individuals are examined, it has been determined that the tendency to plan ahead has an important place in the behaviors of these individuals due to the motivation to work stemming from material desires and future anxiety (Esen & Conkar, 1999).

GİRİŞ

Günümüzde teknoloji alanındaki ilerlemeler, bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve küresel rekabetçi ortamlar bireylerin yeni becerilerle donatılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu yeni beceriler sayesinde bireylerin bilgi toplumundaki hızlı değişim ve gelişimlere uyum sağlamasının kolaylaşacağı ve karmaşık problemlere daha etkili çözüm yolları üretebileceği belirtilmektedir (Gültekin, 2014). *21. yüzyıl becerileri* olarak adlandırılan bu beceriler arasında araştırma-sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, girişimcilik, inovasyon, iletişim, takım çalışması becerilerine sıklıkla rastlanmaktadır (Garay & Quintana, 2019). Bu becerilerden biri olan girişimcilik becerisinin günümüz dünyasında popülerliği her geçen gün artmaktadır.

Disiplinler arası bir yaklaşım olması nedeniyle girişimcilik ile ilgili literatürde farklı tanımlara rastlanmaktadır. Girişimcilik; düşünceyi uygulamaya dökmeyi sağlayan bir beceri (European Commission, 2011) veya psikolojik, sosyal ve finansal riskleri üstlenerek, gerek duyulan çabayı ve zamanı harcıyıp farklı değerlerde hizmet ve mal oluşturma süreci olarak ifade edilmektedir (Başar, 2019). Bu çalışmada girişimcilik; *bireylerin yeni bir ürün ya da hizmet oluşturabilmesi için fırsatları fark etmesini ve bu fırsatları farklı değerlerdeki uygulamalara dönüştürebilmesini sağlayan bir beceri* olarak ele alınmıştır. Girişimcilik özellikleri ise doğuştan gelen özellikler bütünü olmayıp, bireylere öğrenme ortamlarında kazandırılabilen özelliklerdir (Beswick & Fraser, 2019; Leffler, 2020). Bu nokta bireylere girişimcilik özelliklerinin kazandırılmasında eğitim süreçlerinin önemini ortaya koymaktadır.

Öte yandan gelişimin ve öğrenmenin en hızlı ve kalıcı şekilde gerçekleştiği okul öncesi dönem bireylere farklı becerilerin kazandırılması açısından oldukça önemlidir (Suzanti & Maesaroh, 2017). Bu dönemde verilen eğitim sayesinde çocuklara uzun vadeli kazanımlar ve temel yeterliliklerin kazandırıldığı bilinmektedir (Gordon & Browne, 2008; Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Dolayısıyla girişimcilik özelliklerinin bireylere kazandırılması için de en önemli dönem okul öncesi dönem olduğu söylenebilir (Axelsson, Hägglund & Sandberg, 2015, Christianti, Cholimah & Suprayitno, 2015). Girişimcilik özellikleri yüksek bireyler yetiştirilmesinde okul öncesi öğretmenleri de önemli bir role sahiptir. Çünkü ilgili literatürde girişimci öğrenme ortamlarının ancak girişimcilik özellikleri yüksek öğretmenler ile oluşturulabileceği belirtilmektedir (Beswick & Fraser, 2019; Pan ve Akay, 2015).

Bireylere girişimcilik özelliklerinin kazandırılmasında en önemli dönemin okul öncesi dönem olduğu ve girişimci bireyler yetiştirilmesinde okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu girişimci özelliklerin önemi bilinmesine rağmen konu ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu nokta Axelsson, et al., (2015), Ataseven ve Mentiş (2019) tarafından yapılan çalışmalarda dile getirilerek girişimcilik konularında OÖÖA ile yapılan sınırlı çalışmaların farklı branşlarda öğretmen adayları işe yapılan çalışmaların bir parçası olduğu çoğunlukla öğretmen adaylarının girişimcilik algılarına yoğunlaştığı belirlenmiştir (Gültepe, 2022; Konokman ve Yelken, 2014; Pan ve Akay, 2015; Şenel ve Kocaalan, 2018; Tican, 2019; Yılmaz, 2019;). Okul öncesi öğretmenleri ile Axelsson, et al., (2015)

tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin girişimci çocuklar yetiştirmede anahtar role sahip vurgulanarak, girişimci öğretmenlerin daha üretkar olmaları, farklı tartışmalara olanak sağlamaları ve sorgulayıcı bir tutuma sahip olmaları gerektiği bunun ise girişimci öğretimi desteklediği belirtilmektedir. Kaya-Capocci ve Karaoğlu (2022) tarafından yapılan bir çalışmada ise OÖÖA girişimcilik algılarının düşük düzeyde kaldığı vurgulanmaktadır. Diğer taraftan OÖÖA girişimcilik düzeyleri üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında; bu çalışmaların anne baba eğitim durumu, ailenin sosyoekonomik durumu, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi bağımsız değişkenlerin etkilerini inceleyen nicel çalışmalara yoğunlaştığı görülmektedir (Aydın ve Öner, 2016; Konokman ve Yelken, 2014; Özbilen, 2019; Yılmaz, 2019). Dolayısıyla farklı üniversitelerde öğrenim görenin OÖÖA'nın girişimcilik düzeylerine ve girişimcilik kavramı ile ilgili düşüncelerine olan etkileri ise merak konusudur. Bu çalışma kapsamında lisans düzeyinde aynı dersleri alıyor olsalar bile farklı üniversitelerde öğrenim görenin OÖÖA'nın sahip olduğu girişimcilik düzeyine olan etkileri hem nitel hem nicel verilerle daha detaylı olarak belirlenmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda Türkiye'de Doğu Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesinde yer alan demografik özellikleri birbirinden farklı iki üniversite bünyesindeki Eğitim Fakültelerinin okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin düşüncelerinin ve sahip olduğu girişimcilik özelliklerinin detaylı olarak incelenmesi ve karşılaştırılması planlanmıştır. Bu çalışmanın amacı OÖÖA'nın girişimcilik kavramı hakkındaki düşünceleri ve sahip oldukları girişimcilik özelliklerini incelemek olarak belirlenmiştir. Çalışmada bu amaç cümlesinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki üniversite (DABÜ)'de öğrenim gören OÖÖA'nın girişimcilik özellikleri nasıldır?
2. Marmara Bölgesi'ndeki üniversite (MBÜ)'de öğrenim gören OÖÖA'nın girişimcilik özellikleri nasıldır?
3. DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'nın girişimcilik özelliklerinin karşılaştırılması nasıldır?
4. DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların sahip oldukları girişimcilik özellikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu çalışmada karma desen tasarımlarından açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Bu karma yöntem deseni, araştırılan konu hakkında geniş bir bakış açısı edinmek ve bir çalışma içerisinde farklı gruplar veya seviyelerle araştırma yapmak istendiğinde sıklıkla kullanılan Araştırmalarda açıklayıcı ardışık desenin kullanılmasının nedeni araştırmaya nicel aşama ile başlayıp daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışmanın yürütülmesidir (Creswell, 2019).

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Bu araştırma pandemi koşullarında gerçekleştirildiğinden nicel bölümde kolay ulaşılabilir durum örneklemesi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi sıklıkla araştırmacıların diğer örnekleme yöntemlerini kullanma imkânı bulamadığı durumlarda ve araştırmacılara pratiklik ve hız sağlama amacıyla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada da veriler oluşturulan link aracılığı ile internet üzerinden toplanmaya çalışılmış sadece ilgili anketleri doldurup dönüş yapan öğretmen adaylarından elde edilen veriler çalışmaya dâhil edilmiştir. Her iki üniversitenin okul öncesi öğretmenliği 2. ve 3. sınıflarında okuyan tüm öğretmen adaylarına Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği ve Girişimcilik Açık Uçlu Anketi link ile gönderilmiştir. DABÜ'den dönüş yapan 124 ve MBÜ'den dönüş yapan 160 olmak üzere toplam 284 OÖÖA ile çalışmanın nicel bölümünün örneklemini oluşturulmuştur. Literatürde açıklayıcı ardışık desenin kullanıldığı çalışmalarda nitel bölümde kullanılacak muhtemel örneklemin belirlenmesine nicel bölümdeki sorulardan elde edilen verilerin kılavuzluk yapabileceği belirtilmektedir (Creswell, 2019). Çalışmanın nitel bölümünün örneklemini, nitel araştırmada örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Tabakalı amaçlı örnekleme; tabakalara ayrılmış örnekleme içinden amaçlı olarak seçilen yeni örnekleme grubu olarak ifade edilebilir (Büyüköztürk, vd., 2018). Nitel bölümünün örnekleminin belirlenmesinde öncelikle nicel verilerin toplanmış, her iki örnekleme grubunda yer alan OÖÖA'nın puanları hesaplanarak yüksek-orta-düşük

düzelere ayrılmıştır. Sonrasında DABÜ ve MBÜ'den, bu düzeylerin her biri için 10 öğretmen adayı olmak üzere toplam 60 okul öncesi öğretmen adayı tespit edilerek çalışmanın nitel bölümünün örneklemleri oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda çalışma grubunun geniş tutulması sayesinde veri doygunluğu sağlanarak verilen cevaplardan farklı görüşler elde etmek mümkün olabilmektedir (Guba ve Lincoln, 1982). Bu yüzden öğretmen adaylarının girişimcilik kavramına ilişkin sahip oldukları farklı düşüncelerini belirleyebilmek için bu çalışmada nitel örnekleme grubunun geniş tutulması tercih edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Çalışmada nicel veri toplama aracı olarak gerekli izin alınarak Deveci ve Çepni (2015) tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek yenilikçi olma, risk alma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zekâ olmak üzere beş boyutlu, 38 maddeden oluşan ve 5'li likert tipindedir. Ölçeğin güvenilirliğinin Cronbach Alpha ve Test Tekrar Test güvenilirliği ile sağlandığı, Test Tekrar Test güvenilirliği için en düşük korelasyon katsayısının 0,66 ve en düşük Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının ise 0,77 olduğu belirtilerek güvenilir bir ölçme aracı olduğu vurgulanmıştır (Deveci ve Çepni, 2015). Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı yeniden hesaplanarak 0,91 olarak bulunmuştur.

Çalışmanın nitel verileri altı sorudan oluşan *Girişimcilik Açık Uçlu Anketi* ile toplanmıştır. Bu sorulardan biri OÖÖA'nın sahip oldukları girişimcilik beceri düzeyine yöneliktir. Diğer sorular nicel veri toplama aracının alt boyutları olan fırsatları görme, duygusal zekâ, kendine güven, risk alma, yenilikçi olma açısından OÖÖA kendilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgilidir. Anket soruları oluşturulurken öncelikle ilgili literatür taranmış (Anagün ve Atalay, 2017; Axelsson, et al., 2015; Deveci ve Çepni, 2015; Özata Yücel ve Kanyılmaz, 2018), çalışma kapsamında kullanılacak taslak sorular belirlenmiştir. Oluşturulan sorular ve sorulara ait yönerge kısmı ilgili okul öncesi eğitimi alan uzmanına inceltirilmiş aynı anlama gelebilecek sorular çıkarılmıştır. Belirlenen sorular iki okul öncesi öğretmeni ve bir dil uzmanına da inceltirilmiştir. Bu kapsamda uzun cümleler iki veya daha çok cümleye bölünmüş, bazı ifadeler daha anlaşılır hale getirilmiş, aynı anlama gelen ifadeler çıkarılmış ve yönerge kısmı yeniden düzenlenerek anket formuna son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmanın nicel verileri SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle elde edilen nicel verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmeye çalışılmış, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Çalışmada her iki üniversitede öğrenim gören OÖÖA'larının sahip oldukları girişimcilik özelliklerinin belirlenmesinde gruplar arasındaki dağılımların normal olmasından dolayı veriler parametrik testlerden t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen nitel veriler analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi verilerin içindeki saklı bilgilerin ortaya çıkarmaya çalışıldığı bir analiz şeklidir. Burada amaç elde edilen verilerin okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İçerik analizinde elde edilen temalar geneldir ve araştırma probleminin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir (Merriam ve Grenier, 2019). Bu çalışmada açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, belirli kurallara dayalı kodlamalarla, küçük temalara ayrılmış ve bu temaların frekansları hesaplanarak verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmadan elde edilen nicel verilerin geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması adına literatürden alınan ölçek kontrol edilmiş, elde edilen verilerin lisansüstü bir çalışma kapsamında, isimlerin kesinlikle gizli tutulacağı araştırmanın yürütüleceği örnekleme gruplarına bildirilmiştir. Ölçekten elde edilen verilerin puanlama işlemi bir alan uzmanı ile birlikte yapılmıştır. İstatistiksel analizler ise lisans ve yüksek lisans düzeyinde istatistik dersi veren başka bir alan uzmanı ile birlikte gerçekleştirilmiştir.

Nitel çalışmalarda son dönemlerde geçerlik ve güvenilirlik kavramlarına karşılık gelen inandırıcılık ve tutarlılık ifadelerinin kullanılması tercih edilmektedir (Yıldırım ve Yenipinar, 2019). Bu çalışmada; nitel ve nicel veri toplama araçlarının birlikte kullanılması, elde edilen verilerin analizinde uzman görüşüne başvurulması, verilerin ayrıntılı, kapsayıcı temalar oluşturularak sunulması, örneklemin oluşturulmasında çeşitlilik sağlanması ve örneklemin kabul edilebilir büyüklükte olması bu çalışmanın nitel boyutunun inandırıcılığı desteklemektedir (Graneheim ve Lundman, 2004).

Bu çalışmada tutarlılığı sağlamak için ise çalışmada kullanılan açık uçlu soruların belirlenmesi, araştırmanın yönteminin ve yöntem kapsamında kullanılan desenin ortaya konulması, veri toplama ve analiz süreçlerinin ayrıntılı bir biçimde yani bir başka araştırmacıların değerlendirmesine imkân verecek şekilde açıklanmıştır (Baltacı, 2017). Ayrıca çalışmadan elde edilen nitel veriler araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş, veri kodları eşleştirilerek uyuma durumları arasındaki oranlar hesaplanmıştır (Baltacı, 2017; Miles ve Huberman, 1994). Bu çalışmada çalışmada kullanılan altı açık uçlu sorunun her biri için ayrı ayrı hesaplanan tutarlılık oranlarının %88,5 ile %96,2 arasında değiştiği saptanmıştır. Kodlar arası tutarlılık oranının %80'in üzerinde olması durumunda araştırmanın güvenilir olarak kabul edildiği bilinmektedir (Baltacı, 2017; Miles ve Huberman, 1994).

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 04.01.2021, 01/28 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde çalışmadan elde edilen bulgular araştırmanın her bir problemi doğrultusunda okuyucuya ayrı ayrı sunulmuştur.

Nicel çalışmalarda kullanılacak analiz yönteminin saptanabilmesi için verilerin gösterdiği dağılımının incelenmesi gerektiğinden betimsel analiz yapılarak istatistiki değerleri Tablo 1'de verilmiştir. Çalışmalarda parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması için verilerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışmada DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin saptanabilmesi amacıyla verilere öncelikle betimsel analiz uygulanmış elde edilen bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

DABÜ'de öğrenim gören oöoa'larının girişimcilik özelliklerine ait betimsel bulgular

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Ss	Mod	Med.	Bas.	Çar.	Vary.
Risk Alma	124	27,11	3,40	27,00	27,00	0,116	0,189	11,45
Fırsatları Görme	124	36,76	4,14	37,00	37,00	0,533	-0,182	17,16
Kendine Güven	124	27,22	3,63	29,00	28,00	0,005	-0,175	13,20
Duygusal Zekâ	124	32,00	3,67	32,00	32,00	-0,059	0,071	13,45
Yenilikçi Olma	124	25,51	4,11	26,00	26,00	0,045	-0,238	16,88
Girişimcilik Toplam	124	148,5	15,2	142,0	148,0	0,297	0,139	233,4

Tablo 1'de görüldüğü üzere DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlardan elde edilen ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, basıklık ve çarpıklık indeksinin -2 ve +2 aralığında değişmesi verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Çalışmada MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için verilere betimsel analiz uygulanmış elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

MBÜ’de öğrenim gören oöoa’larının girişimcilik özelliklerine ait betimsel bulgular

Boyutlar	n	$\bar{x}$	Ss	Mod	Med.	Bas.	Çar.	Vary.
Risk Alma	160	26,28	3,67	25,00	26,00	0,561	0,030	13,48
Fırsatları Görme	160	35,70	3,93	35,00	35,00	0,494	0,305	15,43
Kendine Güven	160	26,70	3,31	28,00	27,00	0,659	0,139	11,01
Duygusal Zekâ	160	31,80	3,71	32,00	32,00	0,445	-0,107	13,76
Yenilikçi Olma	160	24,24	4,61	26,00	24,50	1,47	-0,406	13,76
Girişimcilik Toplam	160	144,7	15,4	141,0	144,0	0,854	0,283	239,0

Tablo 2’ den görüldüğü üzere MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlardan elde edilen ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, basıklık ve çarpıklık indeksinin -2 ve +2 aralığında değişmesi verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özelliklerine ilişkin elde edilen verilerinin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır.

1.DABÜ’de Öğrenim Gören OÖÖA’larının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışmada kullanılan girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarındaki madde sayıları birbirinden farklı olduğundan alt boyutlar arasında karşılaştırma yapabilmek açısından, alt boyut ortalama puanları ilgili boyuttaki madde sayısına bölünerek belirlenmiştir. DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özelliklerine ilişkin girişimcilik ölçeğinden elde edilen bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.

DABÜ’de öğrenim gören oöoa’larının girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular

Alt Boyutlar	$\bar{X}$	$\bar{X}$ /Madde Sayısı	Ss
Risk Alma	27,11	3,87	3,40
Fırsatları Görme	36,76	4,08	4,14
Kendine Güven	27,22	3,89	3,63
Duygusal Zekâ	32,00	4,00	3,67
Yenilikçi Olma	25,51	3,64	4,11
Girişimcilik Toplamı	148,6	3,92	15,2

Tablo 3’te görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özellikleri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk iki boyut fırsatları görme ($\bar{X}=36,76$, $Ss=4,14$) ve duygusal zekâ ($\bar{X}=32,00$, $Ss=3,67$) alt boyutlarıdır. Bunları sırasıyla kendine güven ($\bar{X}=27,22$, $Ss=3,63$), risk alma ($\bar{X}=27,11$, $Ss=3,40$) ve yenilikçi olma ($\bar{X}=25,51$, $Ss=4,11$) alt boyutları izlemektedir. DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özellikleri toplam puanı ölçekteki madde sayısına bölündüğünde elde edilen ortalama puan ise 3,92 olarak belirlenmiştir. DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için tek yönlü ANOVA testinden yararlanılmış elde edilen bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.

DABÜ’de öğrenim gören oöoa’larının ölçeğinin alt boyutları puanlarının anova testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	F	p
Gruplar arası	13,600	4	3,400	13,388	,000
Grup Dışı	156,184	615	,254		
Toplam	169,783	619			

DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin yapılan ANOVA testinden elde edilen p değeri gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğuna işaret etmektedir [$.000$, $p<.05$]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için ise Tukey testinden yararlanılmıştır. DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara Tablo 5’de yer verilmiştir.

Tablo 5.

DABÜ’de öğrenim gören oöoa’larının ölçeğin alt boyutu puanlarının tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

(I) Boyutlar	(J) Boyutlar	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Risk Alma	Kendine Güven	-,01613	,06400	,999
	Yenilikçi Olma	,22926*	,06400	,003
	Fırsatları Görme	-,21096*	,06400	,009
	Duygusal Zekâ	-,12370	,06400	,301
Kendine Güven	Risk Alma	,01613	,06400	,999
	Yenilikçi Olma	,24539*	,06400	,001
	Fırsatları Görme	-,19483*	,06400	,020
	Duygusal Zekâ	-,10757	,06400	,447
Yenilikçi Olma	Risk Alma	-,22926*	,06400	,003
	Kendine Güven	-,24539*	,06400	,001
	Fırsatları Görme	-,44022*	,06400	,000
	Duygusal Zekâ	-,35297*	,06400	,000
Fırsatları Görme	Risk Alma	,21096*	,06400	,009
	Kendine Güven	,19483*	,06400	,020
	Yenilikçi Olma	,44022*	,06400	,000
	Duygusal Zekâ	,08725	,06400	,651
Duygusal Zekâ	Risk Alma	,12370	,06400	,301
	Kendine Güven	,10757	,06400	,447
	Yenilikçi Olma	,35297*	,06400	,000
	Fırsatları Görme	-,08725	,06400	,651

Tablo 5’te görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçeğin alt boyutlarına göre girişimcilik özellikleri incelendiğinde; risk alma ile yenilikçi olma arasında risk alma lehine anlamlı farka rastlanırken [.003, $p < .05$], risk alma ile fırsatları görme arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır [.009, $p < .05$]. Ölçeğin kendine güven ile yenilikçi olma boyutları arasında kendine güven lehine anlamlı farka rastlanırken [.001, $p < .05$], kendine güven ile fırsatları görme arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır [.020, $p < .05$]. Alt boyutlardan yenilikçi olma ile risk alma [.003, $p < .05$], kendine güven [.001, $p < .05$], fırsatları görme [.000, $p < .05$] ve duygusal zekâ [.000, $p < .05$], karşılaştırıldığında diğer boyutlar lehine anlamlı farka rastlandığı Tablo 5’den görülmektedir. Ölçeğin fırsatları görme boyutunda ise duygusal zekâ boyutu dışındaki, risk alma [.009, $p < .05$], kendine güven [.020, $p < .05$] ve yenilikçi olma [.000, $p < .05$] boyutları arasında fırsatları görme lehine anlamlı farka rastlanmıştır. Alt boyutlardan duygusal zekâ ile yenilikçi olma boyutu arasındaki anlamlı farkın ise duygusal zekâ lehine [.000, $p < .05$] olduğu belirlenmiştir.

2.MBÜ’de Öğrenim Gören OÖÖA’larının Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Bulgular

MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçekten elde edilen girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

MBÜ’de öğrenim gören oöoa’larının girişimcilik özelliklerine ilişkin bulgular

Alt Boyutlar	$\bar{x}$	$\bar{X}$ /Madde Sayısı	Ss
Risk Alma	26,28	3,75	3,67
Fırsatları Görme	35,70	3,96	3,93
Kendine Güven	26,70	3,82	3,31
Duygusal Zekâ	31,80	3,97	3,71
Yenilikçi Olma	24,24	3,46	4,61
Girişimcilik Toplamı	144,7	3,80	15,4

Tablo 6 incelendiğinde MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özellikleri arasında en yüksek ortalamaya sahip ilk iki alt boyut Fırsatları Görme ($\bar{X}=35,70$, $Ss=3,93$) ve Duygusal Zekâ ($\bar{X}=31,80$, $Ss=3,71$) alt boyutlarıdır. Bu boyutları ise sırasıyla kendine güven ($\bar{X}=26,70$, $Ss=3,31$), risk alma ($\bar{X}=26,28$, $Ss=3,67$) ve yenilikçi olma ($\bar{X}=24,24$, $Ss=4,61$) alt boyutları izlemektedir. MBÜ’de öğrenim gören

OÖÖA'larının girişimcilik özellikleri toplam puanın ölçekteki madde sayısına bölündüğünde elde edilen ortalama değer ise 3,80 olarak belirlenmiştir.

MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik özelliklerinin ölçeğin alt boyutlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğin belirlenebilmesi için tek yönlü ANOVA testinden yararlanılmış elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

MBÜ'de öğrenim gören oöoa'larının ölçeğinin alt boyutları puanlarının anova testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kare Ortalaması	F	p
Gruplar arası	27,871	4	6,968	25,994	,000
Grup Dışı	213,105	795	,268		
Toplam	240,976	799			

Tablo 7 incelendiğinde MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin yapılan ANOVA testinden elde edilen p değeri alt boyutlar arasında istatistiksel girişimcilik özelliklerinden olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir [.000, $p < .05$]. Bu farkın hangi alt boyutlar arasında olduğunun belirlenebilmesi için Tukey testinden yararlanılmıştır. MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların Tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8.

MBÜ'de öğrenim gören oöoa'larının ölçeğinin alt boyutları puanlarının tukey testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

(I) Boyutlar	(J) Boyutlar	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	P
Risk Alma	Kendine Güven	-,06071	,05789	,832
	Yenilikçi Olma	,29196*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,21220*	,05789	,002
	Duygusal Zekâ	-,21975*	,05789	,001
Kendine Güven	Risk Alma	,06071	,05789	,832
	Yenilikçi Olma	,35268*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,15149	,05789	,068
	Duygusal Zekâ	-,15904*	,05789	,048
Yenilikçi Olma	Risk Alma	-,29196*	,05789	,000
	Kendine Güven	-,35268*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	-,50417*	,05789	,000
	Duygusal Zekâ	-,51172*	,05789	,000
Fırsatları Görme	Risk Alma	,21220*	,05789	,002
	Kendine Güven	,15149	,05789	,068
	Yenilikçi Olma	,50417*	,05789	,000
	Duygusal Zekâ	-,00755	,05789	1,000
Duygusal Zekâ	Risk Alma	,21975*	,05789	,001
	Kendine Güven	,15904*	,05789	,048
	Yenilikçi Olma	,51172*	,05789	,000
	Fırsatları Görme	,00755	,05789	1,000

Tablo 8 incelendiğinde MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının ölçeğinin alt boyutlarına göre girişimcilik özellikleri incelendiğinde; risk alma ile yenilikçi olma arasında, risk alma lehine anlamlı farka rastlanmıştır [.000, $p < .05$]. Risk alma ile fırsatları görme ve duygusal zekâ arasında ise; fırsatları görme [.002, $p < .05$] ve duygusal zekâ [.001, $p < .05$] lehine anlamlı fark görülmektedir. Ölçeğin kendine güven ile yenilikçi olma boyutları arasında kendine güven lehine anlamlı farka rastlanırken [.000, $p < .05$], kendine güven ile duygusal zekâ arasında, duygusal zekâ [.048, $p < .05$] lehine anlamlı fark görülmektedir. Alt boyutlardan yenilikçi olma ile ölçeğin diğer boyutları olan risk alma [.000, $p < .05$], kendine güven [.000, $p < .05$], fırsatları görme [.000, $p < .05$] ve duygusal zekâ [.000, $p < .05$] karşılaştırıldığında diğer boyutlar lehine anlamlı farka rastlandığı Tablo 21'den görülmektedir. Fırsatları görme boyutunda ise risk alma [.002, $p < .05$], yenilikçi olma [.000, $p < .05$], boyutları arasında fırsatları görme lehine anlamlı bir farka rastlandığı görülmektedir. Alt boyutlardan duygusal zekâ boyutu ile risk alma [.001, $p < .05$], kendine güven [.048,

p<.05], yenilikçi olma [.000, p<.05] alt boyutu arasındaki anlamlı farkın ise duygusal zekâ lehine olduğu belirlenmiştir.

3.DABÜ ve MBÜ'de Öğrenim Gören OÖÖA'ların Girişimcilik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın örneklemini oluşturan DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ve ölçeğin toplamından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

DABÜ ve MBÜ'de Öğrenim Gören OÖÖA'ların Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ölçeğinin risk alma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 9.

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören oöoa'ların risk alma boyutu puanlarının grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Risk Alma	DABÜ	124	3,87	,4834	,0434
	MBÜ	160	3,75	,5246	,0414

Tablo 9'da görüldüğü üzere DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının ölçeğin risk alma boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,87 iken, MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinden aldıkları ortalama puanın 3,75 olduğu belirlenmiştir. DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız T testi sonuçlarına Tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10.

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören oöoa'ların risk alma boyutu puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Risk Alma	Varyanslar homojen	1,133	0,288	282	1,958	0,051

Tablo 10 incelendiğinde DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların ölçeğin risk alma boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin. 05'den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($t_{(282)} = 1,958; p > .05$). DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11.

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören oöoa'ların kendine güven boyutu puanlarının grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Kendine Güven	DABÜ	124	3,89	,519	,047
	MBÜ	160	3,82	,474	,038

Tablo 11'de görüldüğü üzere DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,89 iken MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puanın 3,82 olduğu belirlenmiştir. DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ölçeğinin kendine güven boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına Tablo 12'de yer verilmiştir.

Tablo 12.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların kendine güven boyutu puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Kendine Güven	Varyanslar homojen	1,782	0,183	282	1,248	0,213

Tablo 12 incelendiğinde DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların ölçeğin kendine güven boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin .05’den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t_{(282)} = 1,248$; $p > .05$). DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistiklerine Tablo 13’te yer verilmiştir.

Tablo 13.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların duygusal zekâ boyutu puanlarının grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Duygusal Zekâ	DABÜ	124	3,99	,45851	,04118
	MBÜ	160	3,97	,46372	,03666

Tablo 13’te görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçeğin duygusal zekâ boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,99 iken MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puanın 3,97 olduğu belirlenmiştir. Her iki üniversitede öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların duygusal zekâ boyutu puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Duygusal Zekâ	Varyanslar homojen	0,000	,990	282	0,412	0,681

Tablo 14 incelendiğinde DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin duygusal zekâ boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin .05’den büyük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($t_{(282)} = 0,412$; $p > .05$). DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin fırsatları görme boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların fırsatları görme boyutu puanlarının grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Fırsatları Görme	DABÜ	124	4,08	,4602	,0413
	MBÜ	160	3,96	,4364	,0345

Tablo 15’de görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların ölçeğinin fırsatları görme boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 4,08 iken, MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puanın 3,96 olduğu belirlenmiştir. DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin fırsatları görme boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların fırsatları görme boyutu puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Fırsatları Görme	Varyanslar homojen	0,286	0,593	282	2,198	0,029

Tablo 16 incelendiğinde DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların ölçeğin fırsatları görme boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin .05’den küçük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasında DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($t_{(282)}= 2,198$; $p<.05$). DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanlara ait grup istatistikleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların yenilikçi olma boyutu puanlarının grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Yenilikçi	DABÜ	124	3,64	,5870	,0527
Olma	MBÜ	160	3,46	,6593	,0521

Tablo 17’de görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçeğin yenilikçi olma boyutundan madde başına aldıkları ortalama puan 3,64 iken MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının bu boyuttan madde başına aldıkları ortalama puanın 3,46 olduğu belirlenmiştir. DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların yenilikçi olma boyutu puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Yenilikçi Olma	Varyanslar homojen	0,551	0,459	282	2,413	0,016

Tablo 18 incelendiğinde DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinin yenilikçi olma boyutundan aldıkları ortalama puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin .05’den küçük olduğu ve dolayısıyla gruplar arasında DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmektedir ($t_{(282)}= 2,413$; $p<.05$).

DABÜ ve MBÜ’de Öğrenim Gören OÖÖA’ların Girişimcilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların 38 maddeli ve 5 alt boyutlu girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin grup istatistiklerine ve bağımsız T testi sonuçlarına Tablo 19 ve Tablo 20’de yer verilmiştir.

Tablo 19.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların girişimcilik ölçeği puanların grup istatistikleri

	Üniversite	N	$\bar{x}$	Ss	Standart Hata
Genel Ortalama	DABÜ	124	3,92	,3990	,0358
	MBÜ	160	3,80	,4068	,0321

Tablo 19’da görüldüğü üzere DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik ölçeğinden madde başına aldıkları ortalama puan 3,92 iken, MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik ölçeğinden madde başına aldıkları ortalama puanın 3,80 olduğu belirlenmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 20’de, DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 20.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların girişimcilik ölçeği puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

		Levene Varyans Eşitliği Testi			t-testi	
		F	p.	Sd	t	P
Genel Ortalama	Varyanslar homojen	0,040	0,842	282	2,475	0,014

Tablo 20’den görüldüğü üzere DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanların bağımsız t testi ile karşılaştırılması sonucunda varyansların homojen olduğu, p değerinin .05’den küçük olduğu ve istatistiksel olarak DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($t_{(282)} = 2,475; .014, p < .05$).

4.DABÜ ve MBÜ’de Öğrenim Gören OÖÖA’ların Sahip Oldukları Girişimcilik Özellikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmelerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde çalışmada kullanılan açık uçlu soruların analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın ilk sorusu öğretmen adaylarının sahip olduğu girişimcilik düzeyleri hakkında kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir (yüksek, orta, düşük). Sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların sahip oldukları girişimcilik düzeyi değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ (F)	DABÜ (F)
Düşük	10	4	Risk alamama	4	1
			Özgüvenin eksik olması	2	-
			Cesaretin eksik olması	1	1
			Alınan eğitimin yetersiz olması	-	1
			Yenilikçi olamama	-	1
			Yaratıcı olamama	-	1
			Sabit fikirli olma	1	-
			Yaşanılan olumsuz tecrübeler olması	-	1
			Deneyim yoksunluğu yaşama	1	-
			Toplam	9	6
Orta	14	15	Girişimciliğin istenilen düzeyde olmama	3	3
			Cesaretin istenilen düzeyde olmaması	1	1
			Olayları ayrıntılı düşünememe	-	2
			Girişimciliği sergileyecek fırsat yoksunluğu	2	-
			Belirli konularda girişimci olduğunu düşünme	1	1
			Risk alma açısından sıkıntılar	1	-
			Fırsatları yeterince değerlendiremememe	-	1
			Yeni fikirlere yeterince açık olmama	-	1
			Pratik fikirlerin uygulanmaya dökülmesi	-	1
			Ortaya konulan fikirlerin girişimci olması	-	1
Yaşanılan zorluklar	1	-			
Ekonomik sebepler	1	-			
Toplam	10	11			
Yüksek	6	11	Kalıpları kabul etmeme	3	1
			Risk alma becerisinin gelişmiş olması	1	3
			Kendine güven becerisinin gelişmiş olması	1	2
			Hırslı olma becerisinin gelişmiş olması	1	1
			Çok çalışkan olma	-	2
			Sorumluluk alma becerisinin gelişmiş olması	-	2
			Yenilikçilik becerisinin gelişmiş olması	1	1
			Yaratıcılık becerisinin gelişmiş olması	1	1
			Fikirlerini özgürce ifade etme	1	1
			Cesaret becerisinin gelişmiş olması	-	1
Özgüven becerisinin gelişmiş olması	-	1			
Fırsatları görme becerisinin gelişmiş olması	1	-			
İletişim becerisinin gelişmiş olması	1	-			
Aile desteği alma	1	-			
Toplam	12	16			
Genel Toplam	30	30		31	33

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 21 incelendiğinde DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının önemli bir bölümü sahip olduğu girişimcilik düzeyini, yüksek veya orta olarak ifade ettiği görülmektedir. MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının önemli bir bölümünün ise sahip olduğu girişimcilik düzeylerini orta ve düşük olarak nitelendirdiği belirlenmiştir. Girişimcilik düzeyini düşük olarak nitelendirenlerin ise genel olarak MBÜ’de DABÜ’ye göre fazla olduğu saptanmıştır.

Çalışmanın ikinci sorusu OÖÖA’ların belirsiz koşullar altında risk alma açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların risk alma açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ (F)	DABÜ (F)
Başarılı Buluyorum	17	20	Evet (Açıklama yok)	2	6
			Risk almak zorunda olma	2	4
			Hayat tecrübesi kazandırma	5	-
			Risk almanın başarı getirmesi	1	4
			Yenilikçi fikirlere sahip olma	2	2
			Aile desteğinin olması	3	1
			Cesaretli olma	1	2
			Kendine inanma	2	1
			Risk almaktan korkmama	-	3
			Kendine güven	1	1
			Çok yönlü düşünme	2	-
			Yaratıcı olma	-	1
			Toplam		
Kısmen Başarılı	5	5	Riskin türüne göre başarılı bulma	1	2
			Riskin en az olduğu durum	2	1
			Kısmen başarılı bulma (Açıklama yok)	1	1
			Doğru ve yanlış ayıramama	-	1
			Kendini bütünüyle hazır hissetmeme	1	-
			Toplam		
Başarılı Bulmuyorum	8	5	Risk almaktan korkma	3	1
			Garantici olma	1	2
			Olayların sonunu görememe	2	1
			Kafa karışıklığı yaşama	2	-
			Cesaretli olmama	-	1
Toplam			8	5	
Genel Toplam	30	30		34	35

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 22 incelendiğinde DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının önemli bir bölümünün risk alma açısından kendilerini başarılı bulduğu görülmektedir. Risk alma açısından kendini kısmen başarılı bulan OÖÖA’ların ise her iki üniversitede birbirine eşit olduğu belirlenmiştir. Aynı özellik açısından kendini başarılı bulmayan OÖÖA’ların ise genel olarak DABÜ’de, MBÜ’ye göre daha az olduğu görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü sorusu öncesi öğretmen adaylarının değer yaratabileceğine inandıkları ihtiyaçları algılayıp bunları fırsata dönüştürme açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların fırsatları görme açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ (F)	DABÜ (F)
Başarılı Buluyorum	14	19	Evet, (Açıklama yok)	2	6
			Yaratıcı kişiliğe sahip olmak	2	2
			Sıkıntılara göğüs germek zorunda olmak	-	3
			Hayat tecrübesi elde etmek	3	-
			Cesaretli kişiliğe sahip olmak	2	1
			Kendine güvenmek	-	2
			Fırsatların ilgi çekmesi	1	1
			Yenilikçi olduğum için	1	1
			Fırsatları görmek zorunda olmak	-	1
			Dezavantajı avantaja çevirmek	-	1
			Ekonomik özgürlük sağlaması	-	1
			Yaşanılan çevrenin sunduğu imkânlar	1	-
			Konuyla ilgili eğitim almak	1	-
			Zamanında fark edebilme	-	1
			Aile desteği	1	-
Toplam	14	20			
Başarılı Bulmuyorum	16	11	Hayır, (Açıklama yok)	8	5
			Cesaretli olmama	1	2
			Fırsatların farkında olamama	-	2
			Kendime güvenememe	2	-
			Olumsuz hayat tecrübeleri	-	1
			Enerjik olmama	1	-
			Farklı bakış açılarına sahip olamama	1	-
			Yaratıcı olmama	1	-
			Risk almak istememek	1	-
			Değerleri hayata geçirememek	1	-
			İstenilen noktada olmama	1	-
			Uyanık olmama	1	-
			Deneyim sahibi olmama	1	-
Toplam	19	10			
Genel Toplam	30	30		33	30

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 23 incelendiğinde DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının önemli bir bölümünün fırsatları görme açısından kendilerini başarılı bulduğu görülmektedir. Araştırmaya MBÜ’den katılan OÖÖA’ların yarısından fazlasının ise bu özellik açısından kendini başarılı bulmadığı görülmektedir. Her iki örneklem grubunda da kendini fırsatları görme açısından kendilerini kısmen başarılı bulan öğretmen adayına rastlanmamıştır. Öte yandan fırsatları görme açısından kendilerini başarılı bulanlardan elde edilen *sıkıntılara göğüs germek zorunda olmak* koduna sadece DABÜ’de rastlanırken bu özellik açısından kendini başarılı bulmayanlardan elde edilen *fırsatların farkında olamama*, *kendine güvenememe* kodlarına sadece MBÜ’de rastlandığı belirlenmiştir.

Çalışmanın bir diğer sorusu OÖÖA’ların kendilerinin ve başkalarının duygularının farkına varabilme, kendilerini motive edebilme ve sosyal becerilere sahip olma açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24.

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören oöoa'ların duygusal zekâ açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ(F)	DABÜ (F)		
Başarılı Buluyorum	23	24	Empati kurabilme	11	9		
			İnsanlarla iletişiminin kuvvetli olma	3	7		
			Duygularını kontrol edebilme	4	6		
			Kendini motive edebilme	4	3		
			Kendine güveni olma	3	3		
			Çevreye uyum sağlayabilme	3	2		
			Evet (Açıklama yok)	2	2		
			Öz denetim sağlayabilme	1	3		
			Hayat tecrübesine sahip olma	1	1		
			Ne istediğini bilmek	1	1		
			İç sesiyle konuşabilmek	2	-		
			Ailenin rol model olması	-	1		
			Farklı fikirlere saygı duyma	-	1		
			Öfke kontrolü sağlayabilmek	-	1		
			Toplam			35	40
			Kısmen Başarılı	6	4	Duygularımı ifade edebilme eksikliği	4
İnsanları anlayabilme eksikliği	1	-					
Ortam şartlarının farklılığı	1	-					
Yaşın etkisi	-	1					
Verilen tepkilerin değişmesi	-	1					
Motivasyon eksikliği	1	-					
Kısmen başarılı buluyorum	1	-					
Toplam			8	4			
Başarılı Bulmuyorum	1	2	Hayır (Açıklama yok)	1	2		
Genel Toplam	30	30	Toplam	1	2		
				44	46		

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 24 incelendiğinde her iki üniversitede öğrenim gören OÖÖA'ların önemli bir bölümünün duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı buldukları görülmektedir. Her iki örneklem grubunda duygusal zekâ açısından kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarına ait kodlar incelendiğinde; *Empati kurabilme*, *İnsanlarla iletişimi kuvvetli olma*, *Duygularını kontrol edebilme*, *Kendini motive edebilme*, *Kendine güveni olma*, *Çevreye uyum sağlayabilme* ve *Öz denetim sağlayabilme* kodlarının frekansının yüksek olduğu görülmektedir.

Çalışmanın beşinci sorusu OÖÖA'ların bir işe başlarken kendine güven duyma açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25.

DABÜ ve MBÜ'de öğrenim gören oöa'ların kendine güven açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ (F)	DABÜ (F)
Başarılı Buluyorum	18	22	Evet (Açıklama yok)	4	4
			Kendini yeterli bulma	3	4
			Kendini motive edebilme	4	2
			Yapılan işe motive olabilme	3	2
			Başladığı işi bitirebilme	-	4
			Kendine inanma	1	3
			Başarısızlıklardan yılmama	-	3
			Kendini geliştirme	2	1
			Çevre etkisi	2	1
			Özgüven	1	1
			Kendini tanıma	1	-
			Risk alabilme	-	1
			Toplam	21	26
Kısmen Başarılı	8	7	Kısmen başarılı buluyorum (Açıklama yok)	3	2
			Korkma	2	2
			Özgüven eksikliği	1	1
			Çekingen olma	1	1
			Heyecanlanma	2	-
			Yapılan işin etkisi	-	1
			Ekonomik yetersizlikler	-	1
			Konuya hâkim olamama	1	-
			Tecrübe eksikliği	1	-
			Çevre etkisi	1	-
Toplam	12	8			
Başarılı Bulmuyorum	4	1	Hayır	2	-
			Özgüvenim düşük	2	-
			Aldığım eğitimler yetersiz	-	1
			Toplam	4	1
Genel Toplam	30	30		37	35

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 25 incelendiğinde DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının tamamına yakınının kendine güven açısından kendilerini başarılı veya kısmen başarılı olduğu görülmektedir. MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'larının önemli bir bölümünün de bu özellik açısından kendilerini başarılı veya kısmen başarılı buldukları belirlenmiştir. Her iki örneklem grubunda kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarının kodları incelendiğinde *Kendini yeterli bulma*, *Kendini motive edebilme*, *Yapılan işe motive olabilme*, *Başladığı işi bitirebilme*, *Kendine inanma*, *Başarısızlıklardan yılmama* kodlarının frekansının fazla olduğu görülmektedir. Her iki örneklem gurubunda kendini kısmen başarılı bulan OÖÖA'ların *korkma* koduna daha fazla rastlandığı da belirlenmiştir.

Çalışmanın altıncı sorusu OÖÖA'ların yeni bir fikir veya kavramın ürün ya da hizmet olarak üretime aktarılması açısından kendilerini değerlendirmeleri ile ilgilidir. Bu sorunun analizinden elde edilen bulgular Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26.

DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören oöoa’ların yenilikçi olma açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular

Temalar	MBÜ (F)	DABÜ (F)	Kodlar	MBÜ (F)	DABÜ (F)
Başarılı buluyorum	14	17	Yeni fikirlere açık olma	7	9
			Evet (Açıklama yok)	4	5
			Yenilikçi bir birey olma	1	1
			Yaratıcı olma	1	1
			Etkileyici fikirlere sahip olma	-	1
			Kendine güven	-	1
			Risk almayı sevme	-	1
			Ailenin etkisi	-	1
			Kendine sağlayacağı katkı	-	1
			Tecrübeye sahibi olma	1	-
			Yeniliklere uyum sağlama	1	-
			İleri görüşlü olma	1	-
			Toplam	16	21
Kısmen başarılı buluyorum	5	6	Garantici olma	2	3
			Kısmen başarılı buluyorum (Açıklama yok)	1	2
			Olumsuz tecrübeler	1	1
			Çevrenin niteliksel yoksunluğu	-	2
			Şartların değişken olması	1	-
			Gelenekleri göz ardı edememe	1	-
			Uygulamada eksiklik	1	-
			Toplam	7	8
Başarılı bulmuyorum	11	7	Hayır (Açıklama yok)	4	1
			Yenilikçi fikirlere sahip olmama	2	2
			Deneyim eksikliği	2	1
			Kendine güvenmeme	2	1
			Yaratıcı olmama	2	1
			Cesaretli olmama	-	1
			İkna kabiliyetinin yetersiz olması	-	1
			Macera aramayı sevmeme	1	-
Toplam	13	8			
Genel Toplam	30	30		36	37

*Bir kişinin soruya ilişkin cevabı birden fazla koda dahil edilmiştir.

Tablo 26 incelendiğinde DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının yarısından fazlasının kendilerini yenilikçi olma açısından başarılı bulduğu görülmektedir. MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ise yarısına yakınının ise kendilerini başarılı buldukları belirlenmiştir. Yenilikçi olma açısından her iki örneklem grubunda kendilerini başarılı bulan öğretmen adaylarından elde edilen kodlar incelendiğinden *Yeni fikirlere açık olma* koduna daha fazla rastlandığı görülmektedir. Bu özellik açısından kendini başarılı bulmayan öğretmen adaylarında ise *Yenilikçi fikirlere sahip olmama*, *Yaratıcı olmama*, *Deneyim eksikliği*, *Kendine güvenmeme* kodlarına daha fazla rastlandığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma OÖÖA’ların sahip oldukları girişimcilik özelliklerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının girişimcilik özelliklerinin MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Uygulanan öğretim programları aynı

olmasına rağmen farklı üniversitelerde okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin birbirinden farklı olması yönündeki sonuçlara ilgili literatürde rastlanmaktadır (Yılmaz, 2019). Bu durum öğretim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin lisans derslerinde kullanmış oldukları yöntem ve tekniklerden kaynaklanabileceği gibi bireylerin yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapılarının birbirinden farklı olmasından da kaynaklanabilir (Şirin, 2020; Yılmaz ve Zembat, 2019). Bu çalışmada DABÜ ve MBÜ’de öğrenim gören öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile sahip oldukları girişimcilik özellikleri arasındaki incelenmemesine rağmen genel anlamda DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının daha dezavantajlı bir profile sahip oldukları herkesçe bilinmektedir. Bu dezavantajlı durumun ise DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının hayatın zorlukları ile daha erken tanışmalarına dolayısıyla girişimcilik özelliklerinin gelişmesine önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından edilen bulgular incelendiğinde DABÜ ve MBÜ’nün OÖÖA’larının sahip oldukları girişimcilik özellikleri arasında fırsatları özelliğinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olmasına rağmen duygusal zekâ ile fırsatları görme özelliklerinin istatistiksel olarak benzer olduğu belirlenmiştir. Fırsatları görme girişimci bireylerin en temel özelliklerindedir (Borasi ve Finnigan, 2010). Literatürde OÖÖA’ların duygusal zekâ düzeylerinin diğer girişimcilik özelliklerine kıyasla yüksek olduğu yönündeki çalışmalara rastlanmaktadır (Yıldızbaşı, 2017; Yılmaz ve Zembat, 2019). Sınıf öğretmeni adayları ile yapılan başka bir araştırmada ise fırsatları görme ve duygusal zekâ gibi girişimcilik özelliklerine günlük hayatlarında sıklıkla yer verildiği belirlenmiştir (Anagün ve Atalay, 2017). Dolayısıyla çalışmadan elde edilen sonuçların literatü desteklediği söylenebilir.

Bu çalışmada ayrıca DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının fırsatları görme ve yenilikçi olma özelliklerinin MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Yenilikçi olma özelliği irdelendiğinde literatürde risk alma özelliği ile birlikte anıldığı (Miller ve Besser, 2005), yenilikçi bireylerin belirsizlik ve riskle baş etmede ve diğer bireylere göre daha başarılı olduğu belirtilmektedir (Roger 1983; akt. Demir Başaran ve Keleş, 2015). Girişimciliğin, somut göstergesi olarak kabul edilen fırsatları görme özelliğinin de bireyin yaratıcılık düzeyi, risk alma düzeyi, kendine güven gibi kişilik özellikleri ile yakından ilgili olduğu bilinmektedir (Ardıçlı, et al., 2003). Başka bir ifade ile yenilikçi olma ve fırsatları görme özelliği yüksek olan bireylerin diğer girişimci özelliklerinin de yüksek olması beklenen bir durumdur. Dolayısıyla DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larının ölçeğin risk alma, duygusal zekâ, kendine güven, fırsatları görme alt boyutlarından aldıkları puanların MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’larından daha yüksek olması aslında onların daha yenilikçi olmalarının bir göstergesi olabilir.

Çalışmada iki üniversitenin de OÖÖA’larının girişimcilik özelliklerine ilişkin elde edilen bir diğer sonuçta yenilikçi olma özelliklerinin en düşük ortalamaya sahip olmasıdır. Bu durumun nedeni eğitim sistemi olabilir. Zira okul dönemindeki bireylerin yenilikçi olma açısından sorunlar yaşadığı, eğitim düzeyi arttıkça bireyin yenilikçi olma özelliğinin törpülediği belirtilmektedir (Romer, 2007). Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin tamamının yenilikçi/innovatif fikirler geliştirmede başarılı olmasına rağmen üniversite düzeyine gelinceye kadar bu oranın giderek düştüğü ifade edilmektedir (Elçi, 2011). Oysa girişimciliğin ana unsurlarından biri sayılan yenilikçi olma (Zhao, 2005), girişimci bireyleri diğer bireylerden ayıran özellikler arasında ilk sıralarda gelmektedir (Changa ve Benamraouib, 2014; Deveci, 2017). En önemlisi ise yenilikçi düşüncelerin ortaya çıkabilmesi ve gelişebilmesi için öğretim programları dışında yenilikçi düşünen öğretmenlere de ihtiyaç vardır. Yenilikçi düşünen öğretmenler olmadan yenilikçi nesillerin ortaya çıkması mümkün değildir (Kocasarac ve Karataş, 2018). Yapılan araştırmalarda bu çalışmadan elde edilen bulgulara benzer şekilde öğretmenlerin de tıpkı öğrenciler gibi yenilikçi fikirler üretme açısından sorun yaşadıkları (Grewal, 2016; Varshney, 2014; Yavuz Konokman, vd., 2016), yeniliği kabullenmede temkinli oldukları ve kabullenme süreçlerinin uzun olduğunu bildirmektedir (Demir Başaran ve Keleş, 2015). Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen sonuçların literatürü destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Çalışmada sahip olduğu girişimcilik özelliklerini yüksek olarak değerlendiren OÖÖA’ların genel olarak DABÜ’de, MBÜ’ye göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durumun bireylerin karşıya kaldıkları birtakım zorluklarla mücadele etme çabalarının onların girişimcilik becerilerinin gelişmesine sağlayabileceği katkılar ile açıklanması mümkündür. Zira Doğu Anadolu Bölgesi genel olarak gelir, istihdam ve refah bakımından Türkiye ortalamalarının altında kalan bir bölgedir (Keser ve Kart, 2019; Kızılgöl ve Kuvat, 2020; Servi ve Erişoğlu, 2020). Literatürde ekonomik olarak refaha ulaşma arzusunun çoğu kere girişimciliği tetiklediği, girişimciliğin geleceklere için endişe duyan ve girişimci özelliklere sahip bireyler için kendilerini garantiye alma yöntemi şeklinde algılandığı belirtilmektedir (Akpınar, 2011; Bozkurt, 2011; Ulucan, 2015). Diğer taraftan bu çalışmanın nicel bulgularından biri de DABÜ’de öğrenim gören OÖÖA’ların girişimcilik puanlarının MBÜ’de öğrenim gören OÖÖA’dan anlamlı düzeyde yüksek olmasıdır. Dolayısıyla çalışmanın bu yöndeki nitel ve nicel bulgularının birbirini desteklemesi, DABÜ’de

öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik özellikleri düzeylerinin MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'lardan yüksek olması yönündeki sonucunu kuvvetlendirmektedir.

Yapılan bu çalışmada risk alma, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma açısından kendilerini başarılı bulan OÖÖA'ların genel olarak DABÜ'de, MBÜ'den fazla olduğu da belirlenmiştir. Dolayısıyla DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma özellikleri açısından MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'dan daha başarılı buldukları söylenebilir. Ayrıca çalışmadan elde edilen bu nitel bulguların çalışmanın nicel bulguları ile paralel olduğu saptanmıştır. Bu durum fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma özellikleri açısından DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların, MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'dan daha başarılı oldukları sonucunu desteklemektedir. Bireylerin yaşadığı sosyokültürel ve sosyoekonomik toplum yapılarının birbirinden farklı olmasını onların sahip olduğu girişimcilik özelliklerini de etkilemektedir (Kusmintarti et al., 2014; Şirin, 2020). Sosyoekonomik açıdan refaha ulaşmak için diğer bireylerden daha fazla riskler alması olağan bir durumdur. Özellikle girişimci bireylerin sahip olduğu psikolojik özellikler incelendiğinde maddi arzularından kaynaklanan çalışma isteği ve gelecek kaygısı nedeniyle ileriye düşünerek planlama eğilimi gösterme özelliklerinin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Döm, 2012; Esen ve Conkar, 1999). Ayrıca kişinin yaşadığı coğrafya, girişimciliğin ve yenilikçiliğin oluşmasında etkisi yadsınamaz bir dışsal faktördür (Başar, 2019). Özellikle yaşadıkları coğrafyanın tarımsal faaliyetlere uygun olmayışı hayatlarını sürdürebilmek için bireyleri girişimcilik gibi tarım dışındaki farklı alanlara yönlentmektedir (Başar, 2019).

Çalışmada duygusal zekâ açısından ise genel anlamda her iki üniversitede öğrenim gören OÖÖA'ların kendilerini başarılı buldukları saptanmıştır. Bu nitel bulguların çalışmanın nicel bulgularını desteklediği belirlenmiştir. Eğitim fakültesi öğrencileri ile Erdoğan, (2008) ve Kıroğlu, Aslan ve Elma, (2019) tarafından yürütülen araştırmalardan da bu çalışmanın sonuçlarına benzer sonuçlar elde edilmiş öğretmen adaylarını duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir.

Öneriler

Bu çalışmada DABÜ'de öğrenim gören OÖÖA'ların girişimcilik ortalama puanlarının MBÜ'de öğrenim gören OÖÖA'dan anlamlı düzeyde yüksek olduğu nitel bulgularında bu sonucu desteklediği belirlenmiştir. Bu durumun nedenleri yapılacak daha ayrıntılı nitel ve nicel çalışmalar ile ortaya çıkarılabilir. Çalışmada ayrıca her iki örneklem grubunda yenilikçi olma özelliklerinin istatistiksel olarak en düşük düzeydeki özellik olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenliği lisans programı incelendiğinde girişimcilikle ilgili doğrudan bir dersin yer almamakla birlikte Ekonomi ve Girişimcilik isimli bir genel kültür seçmeli dersine rastlanmaktadır. Girişimcilik becerisine sahip olmanın öneminin giderek arttığı günümüzde girişimcilik ile ilgili zorunlu dersler ile farklı seçmeli derslerin okul öncesi lisans programına eklenmesinin öğretmen adaylarının yenilikçi olma becerisinin yanı sıra farklı girişimcilik becerilerinin gelişmesine önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ikinci ve üçüncü sınıfta eğitim gören OÖÖA'lar ile yürütülmüştür. Girişimcilikle ilgili doğrudan ve dolaylı derslere birinci sınıfta yer verilmesi öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimci özelliklerini birinci sınıfta fark etmelerine ve daha etkili biçimde geliştirmelerine olanak sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin temel kavramları*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 93-110.
- Anagün, Ş.S. ve Atalay, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerisine ilişkin yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 298-313.
- Ataseven, U. ve Mentiş Taş, A. (2019). Entrepreneurship: a content analysis of graduate theses in teaching programs, students and class teachers samples. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(52), 7198-7210.
- Axelsson, K., Hägglund, S. & Sandberg, A. (2015). Entrepreneurial learning in education. preschool as a take-off for the entrepreneurial self. *Journal of Education and Training*, 2(2), 40-58.

- Aydın, E. ve Öner, G. (2016). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 497 – 515.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Başar, E. (2019). *Ortaöğretim girişimcilik ders kitabı*. Ankara: Sistem Ofset Basım Yayın.
- Beswick, K. & Fraser, S. (2019). Developing mathematics teachers' 21st century competence for teaching in STEM contexts. *ZDM Mathematics Education*, 51(6), 955-965. <https://doi.org/10.1007/s11858-019-01084-2>
- Borasi, R. & Finnigan, K. (2010). Entrepreneurial attitudes and behaviors that can help prepare successful change agents in education. *The New Educator*, 6(1), 1-29.
- Bozkurt, Ç. Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. 25. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Changa, J. & Benamraouib, A. (2014). Learning-by-doing as an approach to teaching social entrepreneurship. *Innovations in Education and Teaching International*, 51(5), 459-471.
- Christianti, M., Cholimah, N. & Suprayitno, B. (2015). Development of entrepreneurship learning model for early childhood. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 3(3), 65-70.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. 2. baskı, (Çeviri Editörü: M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir Başaran, S. ve Keleş, S. (2015). Yenilikçi kimdir? Öğretmenlerin yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi, Who is innovative? Examination of teachers' innovativeness level. *H.U. Journal of Education*, 30(4), 106-118.
- Deveci, İ. (2017). Fen bilimleri öğretmen adaylarının girişimci özellikleri ile ilgili öz değerlendirmeleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(44), 202-228. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.319031>.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Öğretmen adaylarına yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 92-112.
- Döm, S. (2012). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayınevi.
- Elçi, Ş. (2011). Gelecek için eğitim programları ve politikaları TED (Ed.). İçinde *Uluslararası eğitim forumu II: Eğitimde inovasyon*. (s. 69-73), Ankara: İşkur Matbaacılık.
- Erdoğan, M.Y. (2008). Duygusal zekânın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.
- Esen, A. ve Çonkar, K. (1999). *Orta Anadolu (Konya, Kayseri, Sivas ve Tokat) girişimcilerinin sosyoekonomik özellikleri, işletmecilik anlayışları ve beklentileri araştırması*. Konya: Konya Ticaret Odası Yayınları.
- European Commission. (2011). *Entrepreneurship education: Enabling teachers as a critical success factor*. Final Report November, Bruxelles. (Erişim Tarihi: 19.01.2021) https://ec.europa.eu/info/index_en.
- Garay, I. S. & Quintana, M. G. B. (2019). 21st Century Skills. An Analysis of Theoretical Frameworks to Guide Educational Innovation Processes in Chilean Context. *In the International Research & Innovation Forum* (pp. 37-46). Springer, Cham.
- Gordon, A. & Browne, K. (2008). *Beginnings & beyond: Foundations in early childhood, education*. Clifton Park: NY. Thomson Delmar Learning.
- Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve. *Nurse Education Today*, 24, 105–112.
- Grewal, S. (2016). Innovative practices in teacher education. *Researchpaedia Journal*, 3(1), 39-45. (Erişim Tarihi: 04.04.2021) <http://researchpaedia.in/issuepdf/14572.1saroj.pdf>.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. (1982). *Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry*. (Erişim Tarihi: 04.02.2021) <https://doi.org/10.1007/BF0276518>. 04.02.2021.
- Gültekin, M. (2014). Dünyada ve Türkiye’de ilköğretim programlarındaki yönelimler. *İlköğretim Online*, 13(3), 726-745.

- Gültepe, S. (2022). *Öğretmen adaylarının başarı amaç yönelimleri, girişimcilikleri ve yaşam boyu öğrenmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Kaya-Capocci, S. and Karaoğlu, S. (2022). Identifying preschool teacher candidates' stereotypical perspectives on entrepreneurs. *Trakya Journal of Education*, 12(3), 1703-1717.
- Keser, İ. ve Kart, R. B. (2019). Türkiye'deki illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesi ve yerel seçim oy dağılımlarının karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 25-52.
- Kıroğlu, K., Aslan, H. ve Elma, C. (2019). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile dinleme becerileri arasındaki ilişki. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(78), 391-406.
- Kızılgöl, Ö. A. ve Kuvat, Ö. (2020). Sosyo-ekonomik göstergelere göre Türkiye'de düzey 1 bölgelerinin çok boyutlu ölçekleme analizi ile incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(22), 113-136.
- Kocasaraç, H. ve Karataş, H. (2018). Yenilikçi öğretmen özellikleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 34- 57.
- Konokman, G. Y. ve Yelken, T. Y. (2014). Okul öncesi öğretmeni adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(3), 648-665.
- Kusmintarti, A., Thoyib, A., Ashar, K., & Maskie, G. (2014). The relationship among entrepreneurial characteristics, entrepreneurial attitude, and entrepreneurial intention. *Journal of Business and Management*, 16(2), 25-32.
- Leffler, E. (2020). An entrepreneurial attitude: implications for teachers' leadership skills? *Leadership and Policy in Schools*, 19(4), 640-654. <https://doi.org/10.1080/15700763.2019.1668021>
- Merriam, S. B. and Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook (2nd ed.)*. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Miller, N. & Besser, T. (2005). Exploring decision strategies and evaluations of performance by networked and non-networked small U.S. businesses. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 10(2), 167-18.
- Özata Yücel, E. ve Kanyılmaz, B. (2018). Fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin ilkökul öğrencilerine kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 10-33.
- Özbilen, F. M. (2019). *Öğretmen Adaylarının Sosyal Sermaye ve Girişimcilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Education Sciences*, 9(6), 125- 138.
- Romer, P. (2007). Türkiye inovasyonla nasıl kalkınacak. *Türkiye 2. İnovasyon Konferansı* (s. 93-108) içinde. İstanbul: Turkishtime.
- Servi, T. ve Erişoğlu, Ü. (2020). Türkiye'deki şehirlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin istatistiksel analizi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 174-186.
- Suzanti, L. & Maesaroh, S. (2017). Entrepreneurship learning for early childhood- A case study of children age 4-5 in TK khalifah ciracas serang. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Economic Education and Entrepreneurship*, içinde (pp. 403-410). ISBN: 978-989-758-308-7 SCITEPRESS – Science and Technology Publications, Lda.
- Şenel, D. ve Kocaalan, L. (2018). Çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Pamukkale Üniversitesinde bir uygulama. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(81), 399-415.
- Şirin, E. (2020). *Girişimcilik odaklı STEM etkinliklerinin 7. sınıf öğrencilerinin girişimcilik becerilerine ve STEM tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Tican, C. (2019). Pre-service primary school and pre-school teacher'perception of individual entrepreneurship and opinions about their creative thinking tendency. *International Journal of Educational Methodology*, 5(4), 591-606.
- Ulucan, S. (2015). *Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin analizi: Ortaöğretimde lise 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde bir uygulama*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Varshney, B. (2014). Innovative practices in teacher education. *Journal of education and practice*. 5(7), 95-101.
- Yavuz Konokman, G., Yokuş, G. ve Yanpar Yelken, T. (2016). Yenilikçi materyal tasarlamının sınıf öğretmeni adaylarının yenilikçilik düzeylerine etkisi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 5(3), 857-878.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. ve Yenipınar, Ş. (2019). Okul yöneticilerine göre öğretimsel hesap verebilirlik olgusunun nitel analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 151-162.
- Yıldızbaş, F. (2017). The relationship between teacher candidates' emotional intelligence level, leadership styles and their academic success. *Eurasian Journal of Educational Research*, 67, 215-231.
- Yılmaz, H. ve Zembat, R. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile üniversite yaşamına uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 118-136.
- Yılmaz, S. (2019). *Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre girişimcilik algılarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Zhao, F. (2005). Exploring the synergy between entrepreneurship and innovation. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 11(1), 25-41.